

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОМИСИЯ ЗА ПУБЛИЧЕН НАДЗОР НА
РЕГИСТРИРАНИТЕ ОДИТОРИ

ул. "Сердика" № 22, 1000 София, тел: 9835539; факс: 9831385
e-mail: office@cposa.bg

**УКАЗАНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА
НА ОДИТНИТЕ КОМИТЕТИ
В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ
ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС**

..... 2020 г.
град София

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ

Раздел 1: СЪСТАВ И СТАТУТ НА ОДИТНИЯ КОМИТЕТ

- Общи положения
- Независимост и обективност
- Избор на членове
- Състав
- Мандат и възнаграждение
- Статут (функции, права и отговорности)
- Сигнали за нередности

Раздел 2: ПРОГРАМА НА ОДИТНИЯ КОМИТЕТ

- Съставяне на годишен работен план и изпълнение
- Дневен ред на заседание
- Провеждане на заседание
- Самооценка на дейността

Раздел 3: УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА И ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ

- Наблюдение върху управлението на риска и механизми за контрол
- Рамка за сигурност (рамка за управление на риска)
- Оценка на недостатъците по контрола
- Изисквания за оповестяване

Раздел 4: ВЪТРЕШЕН ОДИТ

- Дейността по вътрешен одит
- Ресурсно обезпечаване на вътрешния одит
- Преглед на годишния план за одит
- Годишна оценка

Раздел 5: ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ

- Компетентност на финансовия екип
- Наблюдение на процеса по изготвяне на финансовите отчети
- Счетоводни политики
- Неправилни отчитания
- Преценки (решения) и бюджетни прогнози
- Необичайни или сложни стопански операции
- Сделки със свързани лица
- Корекции на външния одит
- Пълнота и яснота
- Преглед на финансови отчети на групата
- Представително писмо на ръководството
- Фактори, показващи слабости в процеса на финансово отчитане

Раздел 6: ВЪНШЕН ОДИТ

- Обхват и подход на одита
- Годишен цикъл на одита
- Независимост на външните одитори
- Писмо до ръководството
- Ефективност на разходите за одит
- Самостоятелни срещи с външните одитори
- Избор и наемане на външни одитори
- Оценяване на външни одитори

Надзор на одитния комитет върху одитния комитет на дъщерно предприятие
Раздел 7: ДРУГИ КОМУНИКАЦИИ И ГОДИШНИ ДОКЛАДИ

Комуникации с другите лица, натоварени с общо управление, и с ръководството

Годишен доклад за дейността на одитния комитет, представян на акционерите или съдружниците

Годишен доклад за дейността на одитния комитет, представян на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори

ПРОЕКТ

ВЪВЕДЕНИЕ

Този документ се издава, за да бъдат подпомогнати одитните комитети в предприятията от обществен интерес чрез предоставянето на практически указания и препоръки във връзка с осъществяване на възложените им от закона функции.

Целта е да се окаже съдействие за постигането на по-високи стандарти на корпоративно управление. В тази връзка одитните комитети трябва да прилагат предложените практики според това, което е подходящо и практично за техните предприятия, според вида, размера и характера на дейността им, както и с оглед на другите важни обстоятелства.

Указанията съдържат разяснения по прилагането на някои законови задължения и насоки с препоръчителен характер. Одитните комитети прилагат собствена преценка за начина и степента, в която да прилагат насоките, като вземат предвид съответните обстоятелства.

Работната група, изготвила указанията, не носи отговорност за точността или пълнотата на информацията в този документ и не поема отговорност за грешки или пропуски, допуснати във връзка с ползването му.

Раздел 1

СЪСТАВ И СТАТУТ НА ОДИТНИЯ КОМИТЕТ

1. Общи положения

1.1. Във всяко предприятие от обществен интерес се създава одитен комитет.

1.2. Одитният комитет е специализиран, наблюдаващ и консултативен орган по отношение на функциите посочени в чл. 108, ал. 1 от Закона за независимия финансов одит.

1.3. Одитният комитет има съществена роля за подпомагане процеса по осигуряване достоверност на финансовите отчети чрез наблюдение върху процеса на финансовото отчитане, системата за вътрешен контрол, функцията на вътрешния одит, изпълнение на задължителния финансов одит и независимостта на външните одитори на предприятието. За постигането на тези цели в състава на одитния комитет трябва да бъдат включени лица с подходяща квалификация и опит, които да осигурят независимо, обективно и ефективно наблюдение.

1.4. Одитните комитети на пенсионноосигурителните дружества, колективните инвестиционни схеми и управляващите дружества по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, които са големи предприятия по смисъла на Закона за счетоводството може да изпълняват възложените им от закона функции и по отношение на управляваните от тях фондове.

2. Независимост и обективност

2.1. Мнозинството от членовете на одитния комитет са външни за и независими от предприятието.

2.2. Независим член на одитен комитет не може да е:

- а) изпълнителен член на орган на управление или контрол или служител на предприятието;
- б) лице, което е в трайни търговски отношения с предприятието;
- в) член на орган на управление или контрол, прокурор или служител на лице, което е в трайни търговски отношения с предприятието;
- г) свързано лице с друг член на орган на управление или контрол или с член на одитния комитет на предприятието от обществен интерес.

2.3. Липсата на горепосочените обстоятелствата се установява с писмена декларация, подадена преди датата на избора до общото събрание от всяко номинирано лице за член на одитен комитет.

2.4. Когато едно или повече от тези обстоятелства възникнат след избора, съответният член на одитния комитет в незабавно уведомява писмено управителните и надзорните органи на предприятието и прекратява изпълняването на функциите си, като на негово място на следващото общо събрание се избира нов член.

2.4.1. Общото събрание на акционерите или съдружниците на предприятието избира за членове на одитния комитет лица, които имат подходящ експертен опит за ефективно изпълнение на техните задачи и отговарят на изискванията за независимост съгласно закона.

2.4.2. Членовете на одитния комитет е необходимо да имат собствена нагласа за тяхната роля.

2.4.3. Независимото и критичното мислене са от решаващо значение за оценка работата на ръководството и за увереността, която одитния комитет дава с оглед на своите функции.

3. Избор на членове

3.1. Съставът на одитния комитет се избира от общото събрание на акционерите или съдружниците.

3.2. Изборът се извършва по предложение на председателя на управителния съвет или на надзорния съвет или съвета на директорите или на управителя на предприятието.

3.2.1. Външните членове на одитния комитет, които ще бъдат предложени за избор от общото събрание, може да се определят чрез процедура за подбор.

3.2.2. Процедурата за подбор се изпълнява в съответствие с приети от ръководството правила.

3.2.3. Процедурата за подбор се изпълнява от комисия, определена с акт на ръководителя на органа за управление.

3.2.4. В състава на комисията могат да бъдат включени ръководителя на вътрешния одит и други служители на ръководни длъжности, както и външни за предприятието членове, които притежават опит и професионална квалификация в областта на управлението и контрола, вътрешния или външния одит.

4. Състав

4.1. Одитният комитет, с изключение на микро- и малките предприятия съгласно Закона за счетоводството, се състои от не по-малко от трима членове, включително председателя.

4.1.1. За членове на одитния комитет могат да се избират и членове на надзорния орган на предприятието или членове на управителния орган, които не са изпълнителни членове на органите на управление.

4.2. Председателят на одитния комитет се избира от неговите членове. Той също трябва да бъде външен за и независим от предприятието..

4.3. За членове на одитния комитет се избират лица, които притежават образователно-квалификационна степен „бакалавър“, познания в областта, в която работи предприятието, като поне един от членовете трябва да има не по-малко от 5 години професионален стаж в областта на счетоводството или одита.

4.3.1. Одитният комитет е необходимо да има компетентност, свързана с отрасъла, в който предприятието работи, респ. членовете му да притежават съответните умения, опит, знания и професионални квалификации.

4.3.2. Членовете на одитния комитет е необходимо да имат допълнителни знания и умения по финансовите въпроси, за да разбират и оценяват дейността на предприятието. Всеки член на одитния комитет принципно трябва да разбира:

- основните икономически, финансови, оперативни и другите свързани с дейността на предприятието рискове;
- процесът на финансово отчитане на предприятието;
- стопанските операции на предприятието;
- икономическата и правна рамка, в която работи предприятието;
- разликата между функциите за мониторинг от одитния комитет и функцията по вземане на решения от ръководството.

5. Мандат и възнаграждение

5.1. Периодът от време на заемане на длъжността за всеки от членовете на одитния комитет се определя с решение на общото събрание на акционерите или съдружниците на предприятието.

5.1.1. Във връзка с определяне мандата на всеки от членовете на одитния комитет общото събрание следва да прецени как точно ротационният принцип да бъде реализиран във времето, за да се осигури приемственост в работата и системно предаване на натрупаните знания.

5.2. Конкретните права и задължения, включително размерът на възнагражденията за всеки от членовете на одитния комитет, се определят с облигационен договор.

5.2.1. При определяне възнагражденията за членовете на одитния комитет е необходимо да се има предвид равнището на възнагражденията, които се изплащат на другите лица, натоварени с общо управление.

5.2.2. Тъй като обикновено председателят е с основна отговорност и е най-натоварен, то това е необходимо да се отрази и на неговото възнаграждение.

6. Статут (функции, права и отговорности)

6.1. Общото събрание на акционерите или съдружниците одобрява статут на одитния комитет.

6.2. В статута се определят функции, права и отговорности на одитния комитет по отношение на финансовия одит, вътрешния контрол и вътрешния одит, както и взаимоотношенията му с органите за управление.

6.3. Основните функции, права и отговорности на одитния комитет се определят съобразно конкретните обстоятелства.

6.4. Със статута се регламентират следните основни задачи:

- а) надзор върху финансовото отчитане;
- б) надзор върху управлението на риска и вътрешния контрол;
- в) надзор върху вътрешния одит;
- г) надзор върху външния одит;
- д) допълнителни отговорности.

6.4.1. Одитният комитет следи за достоверността на финансовата информация, по-специално за съответствието и последователността на прилаганите счетоводни политики спрямо общата рамка за финансово отчитане.

6.4.2. Оuditният комитет оценява и оспорва, когато е необходимо, точността, пълнотата и последователността на финансовата информация (включително междинните отчети), преди тя да бъде изпратена за одобрение или да стане публично достояние.

6.4.3. Оuditният комитет проверява поне веднъж годишно адекватността и ефективността на системите за управление на риска и за вътрешен контрол по отношение на рисковете във връзка с финансовото отчитане (това може да включва например проверка на докладите на ръководството и/или на вътрешния одит с цел открояването на съществени констатации и препоръки).

6.4.4. Оuditният комитет извършва периодичен преглед на профилите на управленския риск, идентифициращи значими рискови области (с особен акцент върху финансовите отчетане)

6.4.5. Оuditният комитет координира с лицата по управление на риска мониторинга върху управлението на риска и вътрешния контрол.

6.4.6. Оuditният комитет извършва преглед на оповестяванията в годишния финансов отчет по отношение адекватността и ефективността на системите за управление на риска и за вътрешен контрол (със специален акцент върху финансовото отчитане).

6.4.7. Оuditният комитет извършва преглед на процедурите за разкриване на измами и подаване на сигнали, като проверява дали съществуват подходящи условия персоналът и всички други лица поверително да подават сигнали относно евентуални нарушения в областта на финансовото отчитане, финансовия контрол или други въпроси.

6.4.8. и оценка на ролята и ефективността на вътрешния одит (това може да включва например преглед на правилника за дейността, плановете, дейностите, персонала, бюджета, ресурсите и организационната структура на функцията по вътрешен одит).

6.4.9. Поне веднъж годишно одитният комитет извършва преглед на резултатите от вътрешната проверка за гаранция на качеството на дейността по вътрешен одит.

6.4.10. Оuditният комитет извършва наблюдение при провеждането поне веднъж на 5 години на независима външна проверка за гаранция на качеството на вътрешния одит.

6.4.11. Оuditният комитет периодично извършва прегледна програмата и отчетите на вътрешния одит и наблюдава действията на ръководството във връзка с констатациите и препоръките.

6.4.12. Оuditният комитет осигурява гаранции, че ръководителят на вътрешния одит има пряк и неограничен достъп до председателя на надзорния съвет или на съвета на директорите и до одитния комитет и разполага с възможност за индивидуални срещи по текущи въпроси и проблеми.

6.4.13. Оuditният комитет участва в назначаването, осигуряване на заместването или освобождаването на ръководителя на вътрешния одит.

6.4.14. Оuditният комитет наблюдава взаимоотношенията на предприятието с външния одитор, включително обхвата на одита, одиторския подход и възнаграванията.

6.4.15. Одитният комитет наблюдава работата на външния одитор, за да улесни избора, назначаването, преназначаването и освобождаването на одитора за следващата година.

6.4.16. Одитният комитет следи за заплахи и ежегодно оценява независимостта на външния одитор (включително размера на възнагражденията и предоставените неаудиторски услуги).

6.4.17. Одитният комитет извършва преглед на представителното писмо на ръководството и писмото на външния одитор до ръководството, като оценява дали последното се основава на добро разбиране на дейността на предприятието.

6.4.18. Одитният комитет наблюдава ответните действия на ръководството към направените от външния одитор препоръки (включително изисква информация за причините когато не са предприети ответни действия).

6.4.19. Одитният комитет организира редовни срещи с външните одитори, за да се обсъдят въпроси, които одитният комитет или одитора считат, че трябва да бъдат обсъдени лично.

6.4.20. Одитният комитет осигурява гаранции, че външните одитори имат пряк и неограничен достъп до председателя на одитния комитет и до председателя на надзорния съвет или на съвета на директорите.

6.4.21. Одитният комитет наблюдава спазването на законите изисквания по отношение комуникацията с надзорните и регулаторни органи на предприятието и външните одитори.

6.4.22. Одитният комитет проверява изпълнението на законите и подзаконовите нормативни актове и резултатите от разследванията на ръководството и последващите действия във връзка с установени случаи на съществени пропуски или нарушения.

6.4.23. Одитният комитет наблюдава процесите за разглеждане на оплаквания по отношение на счетоводство, вътрешен контрол и/или одиторски въпроси.

6.4.24. Одитният комитет изпълнява и други отговорности, възложени му с приетия статут.

6.5. Одитният комитет трябва да разполага с достатъчно ресурси, за да изпълнява задълженията си.

6.5.1. Общото събрание на акционерите или съдружниците на предприятието, чрез ръководството, осигурява достатъчни средства на одитния комитет, за да може той да взема независими правни, счетоводни или други експертни съвети, когато това е необходимо.

6.6. Ръководството на предприятието трябва да гарантира, че одитния комитет получава необходимите за дейността му документи и информация своевременно и в пълен обем.

6.6.1. Одитният комитет трябва да има достъп до услугите на администрацията на предприятието по всички въпроси, включително подпомагане на председателя при планиране работата на одитния комитет, изготвяне дневния ред на заседанията, изготвяне на протоколи, подготвянето на материали за дейността във връзка с годишния доклад, събирането и разпространението на информация и осигуряване на нужното съдействие и по други въпроси.

6.6.2. Добра практика е членовете на одитния комитет, заедно с ръководството, вътрешния одит, юристите и лицата по управление на риска да информират

новите членове на комитета за своите отговорности, особеностите в дейността на предприятието, състоянието на одитния процес, настоящи проблеми и очакванията.

6.7. Председателят и членовете на одитния комитет поддържат постоянна връзка с ключовите лица от управлението на предприятието, включително с председателя на надзорния съвет или на съвета на директорите, главния изпълнителен директор, финансовия директор, ръководителя на вътрешния одит, както и с отговорния външен одитор.

7. Сигнали за нередности

7.1. Всяко предприятие трябва да прилага политика за подаване на сигнали за нередности.

7.1.1. Политиката е необходимо да осигурява възможност служителите или трети лица да могат да докладват за нарушения като измама, лошо ръководство, неспазване на законите за здравословни и безопасни условия на труд или други действия на ръководството или колеги.

7.1.2. Обхватът на политиката за подаване на сигнали може да обхваща неетични и неправомерни практики или действия, свързани с финансовото отчитане; несъответствия с регулаторни изисквания или корпоративни политики в областта на финансовото отчитане; всички други действия, които може да имат отражение върху оперативните резултати или финансовото състояние на предприятието.

7.2. Одитният комитет съблюдава подаването на сигнали да става по различни канали като електронна поща, факс и поща и при спазване на приетата политика на предприятието.

7.2.1. Получателят на сигнали за нередности трябва да е независим и да не може да бъде подложен на неправомерно влияние или натиск от страна на ръководството.

7.2.2. За подходящ независим получател се счита например председателят на одитния комитет.

7.2.3. Получателите гарантират, че сигналите са отчетени, добре защитени (с ограничен достъп за потребителите) и докладвани на одитния комитет.

7.2.4. Получателите на сигнали гарантират конфиденциалност относно самоличността на подателяте.

7.2.5. Когато самоличността на подател на сигнал е известна се вземат мерки подателят да не бъде подложен на неправомерен натиск.

7.2.6. Получателите предават всички сигнали на одитния комитет, който след това взема решение за необходимите действия, като може да постави срок за своевременното разрешаване на въпросите, произтичащи от сигналите.

7.3. Наличието на политика за подаване на сигнали трябва да бъде оповестено в годишния доклад за дейността на ръководството.

7.3.1. Персоналът на предприятието трябва редовно да бъде осведомяван за промени в политиката, като се гарантира, че те са разбираеми.

7.3.2. Ръководството може също така да обмисли оповестяване на политиката на други заинтересовани страни, като например клиенти и доставчици, съответно да бъде осигурен достъп до политиката на интернет страницата на

предприятието, чрез интранет, на таблото за съобщения или по вътрешната електронна поща.

7.3.3. Одитният комитет може да прецени да извършва ежегодна проверка на политиката и механизмите за подаване на сигнали за нарушения, за да се убеди, че свързаните с тях промени се актуализират спрямо правните и регулаторните изисквания и механизмите са ефективни.

Раздел 2

ПРОГРАМА НА ОДИТНИЯ КОМИТЕТ

8. Съставяне на годишен работен план и изпълнение

8.1. В началото на всяка година одитният комитет съставя годишен работен план за основните дейности, които трябва да бъдат извършени.

8.2. Председателят на одитния комитет определя честотата и графика за провеждане на заседанията.

8.2.1. Програмите за дневния ред на заседанията се изготвят и предоставят предварително на членовете, заедно с материалите за подготовка.

8.3. Честотата на заседанията се определя с оглед ролята и отговорностите на одитния комитет.

8.3.1. Препоръчително е на заседанията да присъстват всички членове на одитния комитет, независимо дали лично или чрез видеоконферентна връзка.

8.3.2. Препоръчва се да има достатъчен интервал между заседанията на одитния комитет и основните заседания на другите органи на управление, за да се осигури достатъчно време за изпълнение и докладване на резултатите от работата, произтичаща от решения на съответните органи.

8.3.3. Във връзка с провеждането на финансов одит се препоръчва да има не по-малко от 4 заседания през годината, които да се проведат съобразно ключовите дати в рамките на цикъла по изготвяне на финансовия отчет и провеждането на одита.

8.4. Одитният комитет решава дали да бъдат допускани трети лица на определено заседание или при обсъждането на точка от дневния ред.

8.4.1. Очаква се финансовия директор, ръководителя на вътрешния одит и водещия партньор за външния одит да бъдат канени редовно на заседанията на комитета.

8.4.2. Одитният комитет най-малко веднъж годишно се среща с външните и вътрешните одитори, без участие на ръководството на предприятието, за да обсъжда въпроси, свързани с техните задължения и отговорности, както и всички въпроси, имащи отношение към одита.

9. Дневен ред на заседание

9.1. Председателят на одитния комитет предварително разглежда дневния ред на заседанието, за да се убеди, че важните въпроси са определени и приоритизирани така, че да бъдат разгледани в началото на заседанието, за да има достатъчно време за обсъждане.

9.1.1. Добра практика е одитният комитет да изисква от ръководството:

– за всяко заседание потвърждение, че не са настъпили неблагоприятни или необичайни събития, а в случай на възникване, че тяхното въздействие съответно е отчетено и/или оповестено;

– информация за промени в бизнес стратегиите и друга съпътстваща информация.

10. Провеждане на заседание

10.1. Председателят на одитния комитет насрочва заседанията в удобни за всички членове дата и час.

10.1.1. Членовете, които не могат да присъстват, може да участват в заседанието чрез видеоконферентна връзка или друга форма на комуникация.

10.1.2. Протоколите от заседанията на одитния комитет се предоставят на председателя му за първоначално одобрение, преди да бъдат разпространени в разумен срок до членовете на одитния комитет за коментари.

10.1.3. Добра практика е протоколите от заседанията да се предоставят на членовете в рамките до 7 дни след заседанието.

11. Самооценка на дейността

11.1. На годишна база одитният комитет разглежда и оценява резултатите от дейността си, за да даде увереност, че изпълнява ефективно своите функции.

11.1.1. С резултатите от оценката могат да бъдат запознати другите лица от управлението на предприятието, за да се предприемат съответни корективни действия.

Раздел 3

УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА И ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ

12. Наблюдение върху управлението на риска и механизми за контрол

12.1. Другите лица, натоварени с общо управление, носят крайната отговорност за това ръководството да създаде сигурна система за управление на риска и вътрешен контрол в предприятието.

12.2. Одитният комитет наблюдава вътрешния финансов контрол на предприятието, т.е. системите, създадени за идентифициране, оценка, управление и наблюдение на финансовите рискове.

12.2.1. Препоръчително е в състава на одитния комитет да има поне един член, притежаващ съответния опит, свързан с функцията по управление на риска и вътрешния контрол.

12.3. Ръководството на предприятието носи оперативната отговорност за управление на риска и системите за вътрешен контрол, включително финансовия контрол.

12.4. Одитният комитет оценява нивото на сигурност на системите за управление на риска и вътрешния контрол, включително вътрешен финансов контрол, както и наблюдава дали системите работят ефективно.

12.4.1. Когато функциите по управление на риска и системите за вътрешен контрол са делегирани на одитния комитет, той извършва преглед на контролите и да изисква/получава доклади от ръководството за ефективността на внедрените контролни системи, както и заключенията от всяко тестване, извършено от вътрешни или външни одитори.

12.4.2. Когато цялостният надзор върху управлението на риска се поема от друг орган, например комитет по управление на риска, одитният комитет наблюдава

действията на ръководството при управление на свързаните с финансовата отчетност рискове и поддържа тясно сътрудничество с този комитет.

13. Рамка за сигурност (рамка за управление на риска)

13.1. Одитният комитет трябва да е уверен, че е налице рамка за сигурност, която позволява идентифицирането, оценката, управлението, наблюдението и отчитането на рисковете и вътрешния контрол.

13.2. Одитният комитет трябва да е наясно с приганата цялостната рамка за сигурност, за да бъде дадена увереност на лицата, натоварени с общо управление, както и на акционерите или съдружниците, относно адекватността и ефективността на системите за управление на риска и за вътрешен контрол.

13.3. Членовете на одитния комитет трябва да разбират и познават програмата на предприятието за управление на риска и вътрешния контрол. Програмата съдържа съвкупност от мерки и дейности за осигуряване ефективно управление на процесите.

13.3.1. Въпреки че не съществува универсален модел за рамка за сигурност, съществуват някои общи характеристики, включени в международно признатите стандарти за управление на риска и във водещите рамки за управление на риска, които са с доказано практическо приложение.

13.3.2. Когато се разглежда потенциалната рамка за сигурност на предприятието може да се вземат предвид следните общи характеристики:

- **рискова стратегия и политика:**
 - *разглеждане на риска когато предприятието определя стратегическите си цели;*
 - *отчита ли се рискът когато предприятието разпределя капитал между различни приоритети;*
 - *как рискът е отразен във възприетите политики;*
- **рисков процес** – *как се идентифицира и оценява рискът, и какви мерки се вземат текущо;*
- **култура** – *културата и поведението, които трябва да се развиват и поддържат, за да стимулират ефективното управление на риска;*
- **рискови системи и инструменти** – *системите и инструментите, които улесняват процеса по управление на риска;*
- **сигурност** – *как се постига необходимата сигурност чрез ефективното функциониране на рамката за управление на риска и как сигурността се променя с течение на времето.*

13.4. Членовете на одитния комитет трябва да са уверени, че има определено ниво на толерантност към риска.

13.4.1. Толерантността към риска може да варира в зависимост от различните категории рискове, пред които е изправено предприятието. Ето защо одитният комитет е необходимо да предвиди, че равнищата на толерантност към риска трябва да бъдат изразени по различен начин за различните класове риск и на различните нива на организационната структура.

14. Оценка на недостатъците по контрола

14.1. Одитният комитет наблюдава ефективността на вътрешната контролна система и на системата за управление на риска.

14.1.1. За да има увереност, че рисковете на предприятието се управляват ефективно и ефикасно, необходимо е одитният комитет да извършва общ преглед

на рисковете, както и да има разбиране за въведените механизми за справяне с тези рискове. Ролята на ръководството е да подпомага одитния комитет да задълбочава това си разбиране.

14.1.2. За да има яснота какво точно покрива рамката за управление на риска, препоръчва се ръководството да изготвя и да предоставя на одитния комитет информация относно ключови рискове, ключови проверки и източниците на сигурност.

14.1.3. За да бъде оценена адекватността и ефективността на усилията на ръководството по управлението на риска и вътрешния контрол, необходимо е то да представя на одитния комитет актуална информация за действията си относно управление на риска.

14.1.4. Необходимо е информацията да обхваща следните области:

- оценка на ключовите рискове на предприятието;
- идентифициране на конкретни „собственици на риска“, отговорни за идентифицираните рискове;
- описание на съществуващите процеси и системи за идентифициране и оценка на рисковете и как се събира текуща информация за това;
- текущи пропуски в процеса на управление на риска, както и в плановете за действие за преодоляване на пропуските;
- състояние и промени в плановете, предприети от ръководството за управление на ключови рискове;
- изясняване на ролите и отговорностите на лицата, които управляват всеки един риск;
- описание на процесите за мониторинг и информиране за риска, както и на съществуващите системи за неговото управление.

14.2. Одитният комитет трябва да е уверен, че ръководството е създадо процедури за:

- **отчитане на недостатъци в контрола**, включително определяне на ключови понятия и процедури за оценка на ефективността и ефикасността на системите;
- **оценка на тежестта на недостатъците в контрола**, включително приоритизиране и агрегиране на недостатъци на контрола; и
- **действия за докладване и оповестяване на недостатъци в контрола**, включително определяне на времеви рамки за коригиране на слабости, докладване и отчитане на евентуална нужда от оповестяване.

14.3. Одитният комитет трябва да наблюдава вътрешния контрол, който се прилага от ръководството, включително във връзка с измамите.

14.3.1. Това дава на другите лица, натоварени с общо управление, необходимата увереност, че съществуват действащи рамки за идентифициране на риска от измами. Те може да включват политика за подаване на сигнали и процедури за надлежно препращане на подозрителни сделки или подозрително поведение до другите лица, натоварени с общо управление, и ръководството.

14.3.2. Одитният комитет (или съответният комитет за управление на риска) може да възложи външен независим одит на системата за управление на риска с цел осигуряване на достатъчна увереност, че тя функционира правилно, или в случаите когато не е удовлетворен от системата или вътрешния контрол на предприятието.

14.4. Одитният комитет разглежда степента, до която са констатирани, оценени и/или агрегирани на ниво група (където съществуват холдингови структури) нередности по

отношение управлението на риска и вътрешния контрол, за да прецени наличието на съществени нередности във функционирането на системите.

14.5. Когато съществени недостатъци в системите останат некоригирани до края на финансовата година, одитният комитет (и другите лица, натоварени с общо управление) трябва да се убедят, че ръководството е предоставило адекватно обяснение за взетите мерки за справяне с тях.

14.6. В годишния си доклад относно адекватността и ефективността на системите за управление на риска и за вътрешния контрол одитният комитет трябва да включи информация относно некоригираните недостатъци в системите и предприетите във връзка с това действия от ръководството.

15. Изисквания за оповестяване

15.1. Одитният комитет и другите лица, натоварени с общо управление, трябва да имат увереност, че в предприятието се поддържа добра финансова отчетност и че системите за управление на риска и вътрешния контрол са ефективни, което трябва да бъде оповестено и в годишния доклад на ръководството.

15.1.1. Обикновено, за да бъдат дадени такива гаранции на одитния комитет, в предприятието се създава програма за самооценка на системата за управление на риска, която представлява основа за гаранцията, предоставена от ръководството в доклада.

15.1.2. Одитният комитет извършва необходимите проверки по отношение на възприетата процедура за самооценка, в случай че има такава.

15.1.3. Членовете на одитния комитет отправят запитвания и разглеждат процедурата, която ръководството е приело, за да стигнат до заключение относно ефективността на вътрешната контролна система и на системата за управление на риска..

15.2. Освен в случаите, когато другите лица, натоварени с общо управление, или комитетът по риска изрично са се занимали с даден въпрос, одитният комитет преглежда и прави препоръки към тях за съдържанието на годишния доклад във връзка с вътрешния контрол, управлението на риска и изявлението относно способността на предприятие да продължи да функционира като действащо.

Раздел 4

ВЪТРЕШЕН ОДИТ

16. Дейността по вътрешен одит

16.0.1. Необходимостта от вътрешен одит варира в зависимост от конкретните характеристики на предприятието, включително обхвата, разнообразието и сложността на дейността му, броя на служителите и рентабилността.

16.0.2. Ръководството и другите лица, натоварени с общо управление, могат да решат да получат допълнителна сигурност, както и съвети относно риска и контрола.

16.0.3. Адекватно обезпечено звено за вътрешен одит (или негов еквивалент по договор с външен изпълнител) може да предостави на предприятието нужната сигурност и съвети.

16.1. Одитният комитет трябва редовно да оценява необходимостта от въвеждане на вътрешен одит.

16.1.1. При извършване на своята оценка, комитетът преценява дали има тенденции или фактори, свързани с дейността, пазарите или други аспекти на външната среда на предприятието, които са увеличили или се очаква да увеличат рисковете, пред които то е изправено.

16.1.2. Подобно увеличаване на риска може да възникне и от вътрешни фактори като: организационно реструктуриране или от промени в процесите на отчитане, или пък промени в основните информационни системи.

16.1.3. Други въпроси, които могат да бъдат взети под внимание, могат да включват неблагоприятни тенденции, установени при наблюдение на системите за вътрешен контрол или повишена честота на „неочаквани събития“.

16.1.4. При липса на звено за вътрешен одит може да се приложат други методи, които да предоставят сигурност на ръководството, одитния комитет и другите лица, натоварени с общо управление, че системата за вътрешен контрол функционира както трябва. При тези обстоятелства одитният комитет трябва да оцени дали тези методи предоставят достатъчна сигурност и независимост на оценката.

17. Ресурсно обезпечаване на вътрешния одит

17.0. Одитният комитет трябва да е уверен, че звеното за вътрешен одит няма ограничения в обхвата на своите проверки и разполага с необходимите ресурси и достъп до информация, както и с нужната квалификация, за да може да изпълнява своите функции, съобразно съответните професионални стандарти за вътрешен одит.

17.1. Одитният комитет трябва да е уверен, че са налице такива правила и процедури, които позволяват на звеното за вътрешен одит да бъде независимо от ръководството и да е способно да изразява независимо и обективно мнение.

17.1.1. За целта одитният комитет:

- е необходимо да осигури на ръководителя на вътрешния одит свободен и пряк достъп до одитния комитет и до другите лица, натоварени с общо управление, когато е необходимо;
- одобрява статута на звеното за вътрешен одит, който да посочва целта, правомощията, отговорностите и отчетната линия на ръководителя на вътрешния одит;
- е необходимо да бъде уверен, че вътрешния одит е адекватно обезпечен (финансово и от гледна точка на човешки ресурси) и независим от дейностите, които одитира;
- е необходимо да бъде уверен, че вътрешния одит има неограничен достъп до всички документи, записи, активи и персонал на предприятието;
- провежда самостоятелни срещи с ръководителя на вътрешния одит, без присъствието на ръководството;
- проверява работата на звеното вътрешния одит и одобрява годишните му финансови бонуси;
- участва в процеса по назначаването или заместването на ръководителя на вътрешния одит;
- има последната дума при освобождаването на ръководителя на вътрешния одит;
- интервюира напускащ ръководител на звеното за вътрешен одит, за да разбере причините за напускането.

17.2. Когато звеното за вътрешен одит не разполага с необходимите специализирани умения за области като информационните технологии, финансови операции, индустрия или опит в друг специфичен отрасъл, одитният комитет трябва да има възможност да ползва външни одити или да ангажира съответни експерти (вътрешно или външно).

17.2.1. Когато има по-дългосрочна необходимост от специализирани умения, одитният комитет може да поиска да бъдат наети необходимите експерти в състава на звеното или да изпрати членове на екипа на обучение.

17.3. Във връзка с годишния преглед на бюджета на звеното за вътрешен одит ръководителят му докладва на одитния комитет естеството и честотата на обученията и семинарите, които са проведени за екипа през годината, както и необходимите обучения през следващата година с цел осигуряване на достатъчни умения в специализирани области и с оглед изискванията на професионалните стандарти за вътрешен одит.

17.3.1. Въз основа на тази информация одитният комитет оценява адекватността на бюджета, определен за звеното за вътрешен одит.

17.3.2. Добра практика е одитният комитет редовно да сравнява конкурентноспособността на възнаг्राжденията, предлагани на персонала от звеното за вътрешен одит.

18. Преглед на годишния план за одит

18.1. Освен посоченото в предходния параграф, където има функциониращо звено за вътрешен одит одитният комитет трябва да:

- одобрява и годишния план за работа на звеното за вътрешен одит;
- наблюдава и преглежда ефективността на работа на звеното;
- преразглежда и ежегодно да одобрява правилата за вътрешен одит, за да се гарантира, че те са подходящи за актуалните нужди на предприятието.

18.2. Одитният комитет трябва да е уверен, че планът за вътрешен одит е съобразен с основните бизнес рискове.

18.3. Одитният комитет трябва да обръща специално внимание на областите, в които работата, свързана с риска, съответствието, финансирането, вътрешния и външния одит, може да се застъпва и припокрива.

18.4. Одитният комитет трябва да следи свързаните с горепосочените дейности взаимоотношения, за да се гарантира, че те са координирани, работят ефективно и не се дублират.

18.5. Одитният комитет трябва да е уверен, че има открита комуникация между различните отдели и че звеното за вътрешен одит е предвидило в своя годишен план оценяване ефективността на системата за финансово отчитане, както и на системите за оценка на риска и на съответствието.

19. Годишна оценка

19.1. При извършване преглед на ефективността на звеното за вътрешен одит одитният комитет трябва да потвърди, че е удовлетворен от качеството, опита и експертността на звеното с оглед характера на дейността на предприятието.

19.1.1. Одитният комитет разглежда действията на ръководството за изпълнение на препоръките на звеното за вътрешен одит, както и дали ръководството осигурява нужната подкрепа за ефективното му функциониране.

19.1.2. В своята годишна оценка на ефективността на звеното одитният комитет:

- се среща самостоятелно с ръководителя на вътрешния одит (без присъствието на ръководството) за обсъждане на ефективността на звеното;
- преглежда и оценява годишния работен план за вътрешен одит;
- получава отчет за резултатите от работата на вътрешните одитори, и
- наблюдава и оценява ролята и ефективността на звеното за вътрешен одит в цялостния контекст на системата за управление на риска на предприятието.

19.2. При оценка адекватността на обхвата на вътрешния одит одитният комитет извършва преглед и оценка:

- дали е налице солидна одитна процедура за идентифициране на ключовите рискови области;
- дали ключовите рискови области са включени в плана за одит;
- на вътрешния контрол на групата по финансовите, оперативните и нормативни рискове, и рисковете свързани с информационните технологии;
- дали е налице адекватно одитно покритие по отношение на:
 - високорискови дейности, особено в случаите, когато недостигът на ресурси на вътрешния одит оказва влияние върху изпълнението на годишния план за одит;
 - значителни дейности, които могат да включват:
 - дейности в чужбина, които отразяват местните практики и стандарти за корпоративно управление, качество на местния експертен опит в управлението и стабилност на местната политическа и регулаторна среда;
 - опериране със значителен обем сделки или дейности;
 - операции, които имат съществен принос към консолидираните отчети на предприятието;
 - операции в силно регулирани среди или отрасли;
- на констатираните слабости и несъответствия от предходната година.

19.2.1. *Одитният комитет може да поиска независима трета страна да извърши преглед на ефективността и процесите на вътрешния одит.*

19.2.2. *Ако външният одитор извършва работа, която попада в обхвата на вътрешния одит (предприятията от обществен интерес не могат да ангажират външния си одитор да извършва работа на вътрешен одитор), то одитният комитет е необходимо да обмисли ефекта върху вътрешния контрол, обективността и независимостта на външния одитор и на звеното за вътрешен одит и съответно очакванията на инвеститорите в това отношение. Тези очаквания е вероятно да бъдат повлияни от:*

- докладването в годишния доклад за дейността относно естеството и обхвата на работата, извършена от външния одитор;
- това, дали при липса на вътрешен одит одитният комитет разчита единствено на констатациите на външния одитор относно ефективността на вътрешната контролна система на предприятието.

20. При годишната оценка на вътрешния одит одитният комитет трябва да прецени и дали членовете на звеното разполагат с необходимите умения, за да отговорят на нуждите на одита.

Раздел 5

ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ

20. Компетентност на финансовия екип

20.0.1. Финансовият екип на предприятието е от решаващо значение за осигуряването на ефективен одит и качествено финансово отчитане и оповестяване.

20.0.2. Одитният комитет е необходимо да бъде уверен, че финансовият директор е подходящо квалифициран, компетентен и разполага с необходимия персонал с подходящ опит и експертност, както и че е в състояние да изпълнява задълженията си. За да бъде уверен в това, одитният комитет взема предвид количеството и опита на персонала, големината и сложността на групата, и честотата на трансграничните сделки.

20.0.3. Одитният комитет се осведомява от външния одитор относно адекватността и ефективността на процеса на финансова отчетност на предприятието.

20.0.4. Одитният комитет може да участва в процеса по назначаването на финансов директор като преглежда документите на кандидатите относно тяхната квалификация и опит, преди да изрази мнение по предложения от ръководството кандидат за заемане на длъжността.

21. Наблюдение на процеса по изготвяне на финансовите отчети

20.1. По време на прегледите на годишния и междинните финансови отчети одитният комитет дискутира с ръководството и/или с външните одитори факторите, които могат да повлияят на качеството на финансовите отчети.

20.1.1. Другите лица, натоварени с общо управление, са длъжни да предприемат всички разумни мерки, за да се гарантира спазване разпоредбите на закона относно финансовите отчети на предприятието. В този контекст, докато ръководството е основно отговорно за изготвянето на пълни, точни и надеждни финансови отчети, другите лица, натоварени с общо управление, са отговорни за надзора върху осигуряване пълнотата на финансовите отчети и другите свързани оповестявания.

20.1.2. Откритите взаимоотношения с ръководството и външния одитор са от решаващо значение – одитният комитет ангажира двете страни в честни и своевременни обсъждания. Важно е одитният комитет да демонстрира подходящо ниво на професионален скептицизъм и да задава въпроси, за да може да се увери дали годишните и междинните финансови отчети са готови и съвместими с оперативната и друга информация, известна на комитета.

22. Счетоводни политики

22.1. Одитният комитет трябва да разбира основните счетоводни политики на предприятието и да оценява дали прилаганите такива са разумни и подходящи, включително приблизителните счетоводни оценки на ръководството и свързаните с тях оповестявания.

20.1.3. При оценка на съществуващи счетоводни политики (особено в случаите, когато са налице приемливи алтернативни принципи), одитният комитет може да разгледа следните фактори:

- пригодност на счетоводната политика с оглед същността на сделките;
- начин, по който всеки съществен алтернативен счетоводен принцип би засегнал прозрачността на финансовата информация, колко добре се разбира и колко полезна е тя;
- идентифициране на сумите на финансовите отчети, които са засегнати от възможността за избор на алтернативните принципи;

- информацията относно счетоводните принципи, използвани от други предприятия от групата – дали съществуващите счетоводни политики са консервативни или либерални като сравнение;
- възгледите на външния одитор относно избора на счетоводна политика;
- основанията за и следствията от предложена промяна за възприемане на „предпочитана” политика, която не е била възприета по-рано;
- влияние на измененията в счетоводни стандарти върху финансовите отчети;
- уместността на методите, използвани за отчитане на значителни необичайни сделки или трансакции в нововъзникващи области, за които няма конкретни приложими счетоводни стандарти.

23. Неправилни отчитания

23.1. Одитният комитет трябва да има ясно разбиране за начина, по който ръководството и външните одитори определят и оценяват съществеността за целите на финансовата отчетност, включително по отношение на сумата, под която неправилните отчитания ще бъдат считани за незначителни.

23.1.1. При дискусиите си с външните одитори и ръководството одитният комитет се стреми да установи количествените и качествените критерии, използвани за определяне на съществеността.

23.1.2. По-специално, одитният комитет може да разгледа:

- базата за определяне на съществеността, както и критериите и основанията за нейния избор;
- как определените нива на същественост засягат съпоставимостта на отчетените финансови условия и резултатите от стопанските операции за периода.

23.1.3. В допълнение, одитният комитет може да прецени дали има неточности във финансовите отчети, в резултат на което се:

- изкривяват данните за рентабилността или тенденциите в приходите;
- променят загубите в печалби или обратно;
- прикриват незаконни сделки или неправомерни действия от страна на ръководството;
- влияе върху спазването на условията на договорните (включително заемни) споразумения или регулаторни изисквания;
- увеличават годишните бонуси на ръководството (чрез удовлетворяване на изискванията за праговете за изпълнение).

23.2. Когато бъдат открити съществени неправилни отчитания одитният комитет трябва да обсъди с външните одитори и ръководството последващи действия, включително докладване пред другите лица, натоварени с общо управление.

24. Преценки (решения) и бюджетни прогнози

24.1. При оценка допустимостта на прогнозите, които трябва да бъдат отразени във финансовите отчети и свързаните с тях оповестявания, одитният комитет трябва да:

- поиска от ръководството да идентифицира важни елементи, за които преценките и прогнозите са значителни (например несъбираеми вземания, бавнооборотен или остарял инвентар (запас), обезценка на активи и справедлива оценка на финансови инструменти);
- разбере как се правят преценките и прогнозите и как след това се наблюдават, като се вземат предвид:
 - основни бизнес допускания и условности в подкрепа на прогнозите;

- качество на процесите и системите, както и надеждността на базисните данни в подкрепа на прогнозите.

25. Необичайни или сложни стопански операции

25.1. Одитният комитет трябва да отбележи всякакви необичайни или сложни стопански операции и тяхното счетоводно третиране. По-специално, одитният комитет следва да отчете начина, по който финансовите отчети са били засегнати от сделките, прозрачността на финансовото отчитане и оповестяванията, въздействието на необичайните сделки върху съпоставимостта на финансовото състояние и резултатите от дейността между минали и бъдещи периоди.

25.2. В случаите, когато през отчетния период има съществени промени (като значителни увеличения/намаления на складови наличности непосредствено преди приключването на периода, значителни изменения в резултатите през последното тримесечие, промени в тенденцията спрямо тази от първите три тримесечия или отчитането на еднократни съществени транзакции), одитният комитет трябва да оцени:

- причините за големите вариации и/или целта, която стои зад съществените сделки;
- икономическа същност на транзакциите;
- въздействие на транзакциите върху финансовите отчети.

26. Сделки със свързани лица

26.1. Одитният комитет трябва да обръща особено внимание на честотата и значимостта на сделките със свързани лица, особено на тези, които са извън обичайния ход на дейността на предприятието.

26.1.1. При дискусиите с ръководството може да разгледат следните въпроси:

- дали предприятието има подобни сделки на сходни цени с несвързани лица;
- дали сделките са били извършени по пазарни цени;
- дали сделките или ценообразуването на сделките са повлияли на финансовото отчитане по съществен начин, което не би било видно за потребителя на финансовите отчети;
- влияние върху финансовите отчети и оповестяване на тези сделки;
- адекватност и яснота на оповестяване на тези сделки.

27. Корекции на външния одит

27.1. Одитният комитет трябва да отбележи корекциите, препоръчани от външния одитор, които самостоятелно или като цяло биха могли да имат значителен ефект върху процеса на финансова отчетност на предприятието.

27.2. В дискусиите си с външните одитори одитният комитет трябва да анализира:

- дали корекциите са показателни за значителни недостатъци във вътрешния контрол, които биха могли да доведат до неправилно деклариране на финансова информация;
- стойността и влиянието на некоригираните неправилни отчитания, обобщени от одиторите, и считани от ръководството за несъществени.

27.3. При разглеждане на корекциите, извършени от външните одитори по време на одита, одитният комитет трябва да поиска от тях да представят своите оценки как същите могат да бъдат показател за подобни неправилни отчитания в предходни междинни отчети.

28. Пълнота и яснота

28.1. Одитният комитет трябва да оцени пълнотата и яснотата на финансовите отчети, оповестяванията в тях, съобщаването на финансовите резултати и други материали, подадени на фондовата борса или публично разпространени по друг начин.

29. Преглед на финансови отчети на групата

29.1. При прегледа на консолидираните финансови отчети одитният комитет взема предвид следните допълнителни фактори за обсъжданията с ръководството и/или външните одитори:

- планомерно ли се приемат счетоводните политики от всички предприятия в групата;
- какви са съществените прогнози и оценки във финансовите отчети на дъщерните предприятия и как те влияят върху консолидираните финансови отчети;
- всички съществени въпроси или сделки на дъщерните предприятия точно ли са отразени в консолидираните финансови отчети;
- когато дъщерните предприятия подготвят индивидуални одитирани финансови отчети, одиторските мнения дали са модифицирани и ако отговорът е „да”, как ръководството решава проблемите, които да причина за модифициране на одиторското мнение, съответно как те се отразяват върху консолидираните финансови отчети;
- при промени в състава на групата (например придобиване или продажба на дъщерни предприятия), отчетени ли са точно промените в консолидираните финансови отчети.

29.1.1. Други въпроси, които могат да бъдат разгледани, са например:

- *разглеждане на факторите, влияещи върху балансовите стойности на активите и пасивите;*
- *несъгласия между ръководството и външните одитори;*
- *измами и незаконни действия;*
- *бърз растеж или необичайна рентабилност;*
- *значими сделки със свързани лица, по-специално сделки, които не са в обичайния ход на дейността;*
- *значителни продажби на неизвестни субекти;*
- *повтарящи се отрицателни парични потоци или невъзможност за генериране на парични потоци, но отчитане на печалба;*
- *значими или сложни сделки;*
- *ограничаване на достъпа на външните одитори;*
- *доминиране на управлението от едно лице;*
- *плащането на значителни комисионни/консултантски възнаграждения (т.е. сумата е висока в сравнение с регистрираните печалби);*
- *уведомяване на регулаторните органи при необходимост.*

30. Представително писмо на ръководството

30.1. Одитният комитет преглежда и одобрява представителното писмото на ръководството, преди да бъде предоставено на външните одитори.

30.1.1. В хода на външния одит външните одитори до известна степен разчитат на изявленията, направени от ръководството по съществени въпроси във финансовите отчети на предприятието.

30.1.2. Тези въпроси обикновено включват:

- *потвърждение от ръководството, че предприятието поддържа точно счетоводната си отчетност и системи за вътрешен контрол, с което*

- гарантира изготвянето на финансови отчети в съответствие със счетоводната политика на предприятието;*
- изявление, че ръководството е предоставило на външните одитори всички счетоводни документи;*
 - изявление, че ръководството е оповестило на одиторите всички известни факти за измами или съмнения за измама, засягащи предприятието, включително твърдения за измама или съмнения за измама, засягащи финансовите отчети на предприятието;*
 - потвърждение на ръководството, че няма неотчетени/неразкрити задължения и непредвидени разходи, които трябва да бъдат отчетени/оповестени във финансовите отчети;*
 - други въпроси, които одиторът може да счита за необходими.*

31. Фактори, показващи слабости в процеса на финансово отчитане

31.1. В допълнение към редовните дискусии с ръководството, при прегледа на финансовите отчети на предприятието одитният комитет трябва да поддържа повишена бдителност за слабости в процеса на финансовото отчитане.

31.1.1. Примери за такива индикатори са следните факти и обстоятелства:

- високо ниво на изтичане на ключов счетоводен персонал;*
- чести значителни промени в счетоводните практики и оценки от страна на ръководството, които не са в съответствие с нормите на индустрията;*
- редица късни корекции, направени от ръководството след приключването на отчетите;*
- необясними значителни колебания в баланса по сметки;*
- значителни несъответствия между фактическата наличност и счетоводни данни при инвентаризация;*
- значителни разлики между извлечения и счетоводни данни относно активите и пасивите, напр. сметки за вземания, банкови салда и сметки за давания;*
- многобройни одиторски корекции, направени от външните одитори, особено когато тези корекции са резултат от установени неправилни отчитания;*
- многобройни уведомления от страна на ръководството, отнасящи се до грешки и несъответствията по счетоводни книги, в резултат на занижен вътрешен счетоводен контрол;*
- честа смяна на вътрешни/външни одитори и директори.*

Раздел 6 ВЪНШЕН ОДИТ

32. Обхват и подход на одита

32.1. Одитният комитет е органът, отговарящ за надзора над взаимоотношенията на предприятието с външния одитор.

32.1.1. Някои от често срещаните погрешни схващания за очакванията към външните одитори са следните:

- външните одитори поемат основната отговорност за изготвянето и достоверността на финансовите отчети;*
- външните одитори извършват стопроцентови проверки;*
- външните одитори дават ранно предупреждение за възможни бизнес провали.*

32.1.2. Ръководството на предприятието, под надзора на лицата, натоварени с общо управление, носи отговорността за изготвянето на финансовите отчети в съответствие с приложимата рамка за финансово отчитане, като одитът само осигурява разумна сигурност, че те не съдържат съществени несъответствия и отклонения.

32.1.3. Одитът не е гаранция за платежеспособността или финансовата дейност на предприятието.

32.1.4. Основната цел на външния одит е да добавя доверие към финансовите отчети, включително установяването на индикатори за измами и грешки. Поради тази причина одитният комитет следва да прегледа възлагателното писмо на външните одитори за яснота относно ролята и отговорностите на външните одитори.

33. Годишен цикъл на одита

33.0.0. Одитният комитет може да прецени да проведе първоначално обсъждане (без одитора), на което да разгледа фактори, които биха могли да повлияят върху качеството на одита и впоследствие да ги обсъди с одитора.

33.1. В началото на всеки годишен цикъл на одита одитният комитет трябва да прецени дали одиторската стратегия, включително планираните нива на същественост и предвидените ресурси за изпълнение, са в съответствие с обхвата на одита, като се вземе предвид позицията, квалификацията и опита на членовете на одитния екип.

33.2. Преди началото на одита одитният комитет трябва да получи план за одита от външните одитори и да насрочи дискусия с външния одитор.

33.2.1. При провеждането на дискусията могат да бъдат обсъдени следните въпроси:

- какви са целите на външния одит;
- как външните одитори тълкуват съществеността при определянето на обхвата на одита;
- какви са изискванията за финансовата отчетност на предприятието и каква е очакваната времева рамка, в която ще се изпълняват тези изисквания;
- как външните одитори идентифицират рисковете, които ще повлияят на одита и одиторския подход; как външните одитори ще съобщят тези рискове на одитния комитет;
- каква роля имат външните одитори при откриването на съществени неправилни отчитания, измами и незаконни действия; как същите ще бъдат разглеждани при одита;
- как външните одитори оценяват адекватността и ефективността на вътрешния контрол на предприятието по отношение финансовото отчитане;
- има ли области на финансова отчетност, в които външният одитор не възнамерява да разчита на вътрешния контрол и защо;
- как външните одитори ще координират работата си с вътрешните одитори;
- как информационните системи и приложенията, които използва предприятието, засягат одиторския подход; как външният одит ще одитира тези области;
- как ще се отразят върху финансовите отчети последните промени в счетоводните политики или регулаторните изисквания;
- как могат външните одитори възнамеряват да получат гаранции за областите, които включват прогнози и оценки на ръководството;

- как външните одитори ще идентифицират и одитират сделки със свързани лица;
- как настъпили скорошни промени в предприятието (напр. големи придобивания или продажби на инвестиции, нови продуктови линии) ще засегнат обхвата и подхода на одита;
- как ще продължат да работят външните одитори по проблемите, установени през предходния период;
- когато предприятието има дъщерни дружества или съдружници със съществен дял в капитала, одитният комитет може да обмисли да обсъди следните въпроси на външните одитори:
 - кои дъщерни дружества ще одитира външния одитор; какви процедури ще изпълняват външните одитори за онези, които не са одитирани;
 - кои места на предприятието ще посетят външните одитори тази година и защо; как външните одитори определят кои места да посетят;
 - какви процедури ще изпълняват външните одитори спрямо съдружниците (заинтересованите лица);
- ако участват други одиторски дружества, външните одитори ще разчитат ли на техните отчети от одита, без да предприемат допълнителни процедури; ако не, какви са процедурите, които външните одитори възнамеряват да изпълнят, за да се уверят, че работата на другия одитор е приемлива и че одитът е независим.

33.3. Одитният комитет трябва да оценява ефективността на одитния процес.

33.3.1. Тази оценка, предвид конкретните характеристики на предприятието, изисква да се обърне внимание на нагласата и културата, уменията, характера и знанията, контролът на качеството, възможностите за преценка, отговорите на въпросите от одитния комитет относно системите за вътрешен контрол.

33.3.2. В хода на своята оценка на ефективността одитният комитет е необходимо да:

- поиска от одитора да разясни рисковете за одита, които са идентифицирани и какви мерки са взети относно тях;
- обсъди с одитора контролите на ниво предприятие или група, на които одиторът разчита, във връзка с избраните от последния процедури в отговор на оценените рискове;
- да се информира за констатациите от вътрешни и външни проверки както за извършения одит, така и за другите проверки относно качеството на дейността на одитора;
- извърши преглед дали одиторът е изпълнил одобрения план за одит и да получи разбиране за причините за направените промени (ако има такива), включително относно определените одиторски рискове, както и за изпълнените одиторски процедури в отговор на тези рискове;
- получи обратна връзка за извършването на одита от ключовите лица на предприятието, например финансовият директор и ръководителя на вътрешния одит;
- извърши преглед и мониторинг на съдържанието изявленията на ръководството и други средства за комуникация с одитния комитет, за да прецени дали е установено добро разбиране за дейността на предприятието, а също и да провери дали по изпълнението на дадените препоръки са били предприети действия и ако не – причините за това.

34. Независимост на външните одитори

34.1. Одитният комитет трябва ежегодно да оценява независимостта и обективността на външния одитор, като се вземат предвид действащите нормативни разпоредби, етичните стандарти и други професионални изисквания.

34.2. Одитният комитет трябва да прецени информацията от декларациите на външния одитор и да обсъди с него заплахите за неговата независимост и предпазните мерки, прилагани за смекчаване на тези заплахи.

34.2.1. Тази оценка включва разглеждане на всички взаимоотношения между предприятието и външния одитор – както за групата към която принадлежи предприятието, така и относно дружествата от мрежата на одитора.

34.2.2. Одитният комитет преценява дали тези взаимоотношения заплашват да нарушат независимостта и обективността на одитора.

34.3. Одитният комитет трябва да следи за спазване на етичните изисквания от страна на външния одитор.

34.3.1. Одитният комитет установява формална и прозрачна рамка, която да гарантира, че независимостта и обективността на външния одитор по никакъв начин не се нарушават или няма никакви съмнения, че може да бъдат нарушени, както и да осъществява постоянен преглед на тази рамка.

34.3.2. Външните одитори трябва да бъдат свободни от всякакви бизнес или други взаимоотношения с предприятието, които могат съществено да попречат на тяхната способност да действат независимо и обективно.

34.4. Одитният комитет трябва да наблюдава и размера на възнагражденията, които предприятието плаща, пропорционално на общия приход на одитора или на съответна част от него или от неговата мрежа, както и другите относими регулаторни изисквания (Регламент (ЕС) № 537/2014 и Закона за независимия финансов одит).

34.5. Одитният комитет трябва ежегодно да изисква от външния одитор информация за политиките и процедурите му за осигуряване на независимостта и спазване съответните нормативни изисквания, включително тези относно ротацията на съдружниците и персонала по одита.

34.6. Одитният комитет съгласува с другите лица, натоварени с общо управление, политиката на предприятието за наемане на бивши служители на външния одитор, като се взема предвид етичните стандарти и законовите изисквания.

34.6.1. В тази връзка се обръща специално внимание на политиката по отношение на бивши служители на външния одитор, които са били част от одиторския екип и са се преместили директно от екипа на външния одитор в предприятието.

34.6.2. Одитният комитет наблюдава прилагането на политиката, включително и броя на бившите служители на външния одитор, които понастоящем работят на висши експертни позиции в предприятието, както и да прецени дали това е довело до накърняване или заплашване независимостта и обективността на одитора по отношение на извършвания одит.

34.7. Одитният комитет трябва да проверява при прегледа на ефективността и собствените си предпазни мерки относно независимостта.

34.8. Одитният комитет е отговорен за одобряване на неаудитните услуги.

34.9. Във връзка с предоставянето на предприятия от обществен интерес на неаудитни услуги, които не са забранени от закона, одитният комитет трябва да преценява допустимостта на тези услуги, като оценява:

- заплахите за независимостта и обективността, произтичащи от предоставянето на такива услуги, както и всички предпазни мерки за премахване или намаляване на тези заплахи до ниво, което не ще компрометира независимостта и обективността на одитора;
- характера на неаудитните услуги;
- дали уменията и опита на външния одитор го прави най-подходящ доставчик на търсената неаудитна услуга;
- разходите, направени или които предстоят да бъдат направени, за неаудитни услуги – както за индивидуални услуги, така и общо за всички – по отношение на възнаграждението за одит, включително и специални условия (например заплащане на непредвидени разходи);
- критериите, които уреждат заплащането на лицата, извършващи одита.

34.10. Одитният комитет може да определи и да прилага официална политика, която идентифицира вида неаудитни услуги, за които използването на външен одитор се одобрява предварително (чрез посочване на услугите в одобрен за целта списък). Такова одобрение може да се отнася само за очевидно тривиални въпроси, като докладването на дадените одобрения за предоставяне на неаудитни услуги в съответствие с изискванията на закона трябва да включва и тези, които са предмет на предварителното одобрение.

34.11. Одитният комитет трябва да приеме правила за това как ще оценява дали неаудитни услуги имат пряко или съществено въздействие върху одитираните финансови отчети, как ще оценява и обяснява оценката на ефекта върху финансовия отчет и как ще разглежда независимостта на външните одитори.

35. Писмо до ръководството

35.1. В края на изпълнението на одиторския ангажимент външните одитори изготвят писмо до ръководството, в което документират въпросите, които са привлекли вниманието им. С оглед на обстоятелството, че писмото съдържа информация и за резултатите от извършения от одиторите преглед на счетоводните политики и вътрешния контрол на предприятието, одитният комитет трябва да получи и прегледа копие от писмото.

35.1.1. При обсъждането на писмото с одиторите одитният комитет:

- се съсредоточава върху това дали в писмото се открояват необичайни слабости, като например събираемост на вземанията, приходи от продажби, значителни събития след датата на баланса или податливост към измами;
- преглежда отговорите на ръководството относно констатациите и препоръките на одиторите;
- преглежда установените слабости и категоризира всяка от тях с оглед характера и тежестта им.

35.1.2. За всяка категория одитният комитет установява последващи процедури и определя разумни срокове за изпълнение на коригиращите действия.

35.1.3. Одитният комитет се съсредоточава върху слабостите, които са критични и съществени, тъй като те оказват въздействие върху ключовите рискове или финансовите отчети на предприятието.

36. Ефективност на разходите за одит

36.0.1. Някои въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при оценка ефективността на разходите за външен одит, включват:

- адекватни ли са възнагражденията за външен одит спрямо размера и сложността на дейност на предприятието през годината;

- как се сравняват възнагражденията за одит с тези, плащани от сходни предприятия в рамките на отрасъла;
- какви са договорените възнаграждения на външните одитори за одит за текущата година;
- какво е причината за увеличение/намаление спрямо предходната година;
- ако е предложено намаляване на възнаграждението, това води ли до промяна в обхвата на одита, особено по отношение на процедурите, предприети за идентифициране на значимите рискове;
- намаляването на възнаграждението за одит би ли довело до намаляване на размера на извършената работа и съответно до компрометиране на качеството на одита;
- външните одитори разчитат ли на работата на вътрешните одитори;
- външните одитори успяват ли да спазят графика за отчитане на предприятието;
- какви са квалификациите на отговорния одитор и членовете на екипа по ангажимента;
- какви са планът и процедурите на одиторското дружество за ротация на отговорните одитори с цел осигуряване на плавен преход.

37. Самостоятелни срещи с външните одитори

37.1. Одитният комитет трябва да се среща с външните одитори без присъствието на ръководството на предприятието поне веднъж годишно.

37.2. Одитният комитет обсъжда следните теми и въпроси за дискусия при самостоятелните си срещи с външните одитори във връзка със заключенията, направени в процеса на външния одит:

- а) области на несигурност;
- б) констатации и заключения;
- в) сътрудничество от страна на ръководството;
- г) умения на ръководството във връзка с отговорностите му по отношение на финансовото отчитане;
- д) преназначаване и освобождаване на външните одитори.

37.2.1. Примерни въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при обсъждане на „**области на несигурност**“, могат да бъдат:

- кои области будят безпокойство във външните одитори и дали одитният комитет е бил добре информиран за тях;
- какви са най-важните счетоводни политики (т.е. тези, които едновременно са важни за представянето на финансовото състояние и резултатите на предприятието и изискват съществена преценка от страна на ръководството);
- какви са най-важните счетоводни оценки и прогнози; ръководството променило ли е основанието и предположенията в подкрепа на тези оценки и прогнози през текущия период; външните одитори дали са съгласни с промените;
- дали външните одитори използват специалисти или се консултират с експертите на предприятието по всички важни въпроси;
- дали външните одитори са констатирали съществени нарушения свързани с данъчно облагане на предприятието;
- взети ли са мерки относно областите на несигурност и резултатите от същите отразени ли са във финансовите отчети на предприятието.

37.2.2. Примерни въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при обсъждане на „**констатации и заключения**“, могат да бъдат:

- какви са наблюденията на външните одитори относно средата за вътрешен контрол на предприятието, включително "тона на върха";
- каква е цялостната оценка на външните одитори относно степента на съпоставимост между финансовите отчети за текущия период и тези за предходните периоди; има ли прекласификации на отчетени суми от предходни периоди и ако да, защо; подходът на представяне на финансовите отчети променян ли е от предприятието;
- според външните одитори ръководството агресивно ли е по отношение на:
 - избора на счетоводни политики за предприятието;
 - извършване на счетоводни оценки и прогнози;
- има ли промени в счетоводните политики, които имат значително влияние върху финансовите отчети за текущия период и дали външният одитор одобрява промените;
- предприятието последователно ли прилага счетоводната си политика от предишни периоди; как се сравнява счетоводната му политика с други предприятия от индустрията;
- има ли съществени промени във вътрешния контрол през текущия период;
- отчитат ли външните одитори необичайни сделки;
- съгласни ли са външните одитори със счетоводното третиране;
- какви са констатациите от одита по отношение на високорисковите области; външните одитори имат ли конкретни коментари или препоръки в тези области;
- отбелязват ли външните одитори някакви съществени слабости или недостатъци в контрола по отношение на процеса на финансовата отчетност на предприятието и ако отговорът е „да“, какъв е ефектът върху финансовите отчети;
- имало ли е проблеми, свързани с финансовото отчитане, за които одитният комитет трябва да бъде информиран;
- какъв вид одиторско мнение очакват да издадат външните одитори по финансовите отчети;
- дали външните одитори са констатирали случаи и съмнения за измами, извършени от служители, съмнителни плащания или нарушения на закони и разпоредби.

37.2.3. Примерни въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при обсъждане на „**сътрудничество от страна на ръководството**“, могат да бъдат:

- ръководството оказвало ли е сътрудничество в процеса на външния одит; външните одитори дали са имали някакви трудности по време на изпълнение на одита, включително сериозни разногласия с ръководството;
- ръководството оказвало ли е натиск върху работата на външния одитор и ако да, как това се е отразило на изпълнените одитни процедури и заключенията на външните одитори;
- ръководството правило ли е опити да повлияе върху обхвата и обема на работата на одиторите;
- имало ли е одиторски корекции, свързани с неправилни отчитания във финансовите отчети; как външните одитори са дискутирали тези одиторски корекции с ръководството; дали ръководството се е държало ненужно отбранително;
- когато външните одитори са установили съществени слабости или недостатъци в контрола по отношение на финансовото отчитане, ръководството реагирало ли е адекватно на проблемите.

37.2.4. Примерни въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при обсъждане на „умения на ръководството по отношение отговорностите му във връзка с финансовото отчитане“, могат да бъдат:

- от ръководството извършвани ли са корекции след приключването на отчетите;
- ръководството притежава ли нужната компетентност да изпълнява задълженията си по финансово отчитане;
- ръководството познава ли добре изискванията за финансово отчитане и другите свързани регулаторни изисквания;
- ако външните одитори са работили с вътрешните одитори, считат ли че последните са квалифицирани адекватно с оглед отговорността и обхвата на работата им;
- финансовият екип разполага ли с квалифициран персонал.

37.2.5. Примерни въпроси, които одитният комитет може да вземе предвид при обсъждане на „преназначаване и освобождаване на външните одитори“, могат да бъдат:

- външните одитори желаят ли преназначаване и ако не, какви са причините;
- в случай, че външните одитори изявят желание да бъдат освободени предсрочно, одитният комитет проучва въпросите, пораждащи искането им, особено когато въпросите се отнасят до съществени слабости във вътрешния контрол на предприятието;
- в случай на искане за предсрочно освобождаване от външните одитори одитният комитет:
 - се среща и разговаря поотделно с ръководството и одиторите, за да разбере проблемите, опасенията и последиците от искането им;
 - преценява дали са необходими допълнителни действия, включително необходимостта от консултиране с експерти, допълнителни ресурси и/или довеждане на въпросите до знанието на съответните органи;
 - установява разумен график за решаване на проблемите и изпълнение на последващите действия от ръководството;
 - е уверен, че ръководството ще докладва съгласно изискванията на закона за искането на външния одитор за предсрочно освобождаване.

38. Избор и наемане на външни одитори

38.1. Одитният комитет препоръча на общото събрание на акционерите или съдружниците на предприятието назначаването, преназначаването и освобождаването на външни одитори. Одитният комитет трябва и да оценява възнаграждението и условията за ангажиране на външните одитори. За да изпълни своите отговорности, одитният трябва да въведе формален процес за ангажиране на външните одитори.

38.1.1. За целите на формализирането на такъв процес одитният комитет би могъл да обмисли следното:

- определяне на критериите, които да се използват при оценката и подбора на външни одитори, които могат да включват:
 - специфичните нужди на предприятието (например, ако предприятието е в специализирана индустрия като банкиране и застраховане, избраните външни одитори трябва да притежават съответните знания и опит в рамките на индустрията);
 - изискванията относно външния одит за квалификации в други юрисдикции, в които предприятието има дейност;
 - брой на външните одитори, поканени за оценка;

- допустими нива на възнаграждението.
- определяне на необходимите процедури, свързани с преназначаването на външни одитори, и определяне на срока за изпълнението им; тези процедури обикновено включват:
 - осъществяване на срещи с комисията по подбора (когато такава е назначена), на които се запознава с представените от кандидатите документи, обсъжда и оценява кандидатите, в резултат на което формира своята препоръка за избор на външен одитор;
 - в случаите когато предприятието е от обществен интерес препоръката на одитния комитет се изготвя след процедурата за подбор, организирана от одитираното предприятие при спазване изискванията на чл. 16 от Регламент (ЕС) № 537/2014;
 - внасяне на предложенията за одобрение на годишното общо събрание на акционерите или съдружниците и извършване на всички необходими уведомления съгласно изискванията на закона.

38.2. Процесът на оценяване се прилага при подбора на външни одитори за нови назначения, както и по отношение на действащите одитори при преназначаване.

38.2.1. В процеса на оценяване някои от факторите, които одитният комитет трябва да има предвид, могат да включват следното:

а) оценката на одитния комитет за работата на настоящия външен одитор с оглед неговото преназначаване.

б) количествени и качествени характеристики на възможностите на външния одитор:

- гаранции за осигуряване на достатъчен персонал с необходимата квалификация и опит;
- какви са другите подобни клиенти на външния одитор;
- с какво и защо се различава външният одитор от другите одитори;
- какъв е обхватът на ангажираността и количеството време за одит, с които ключовите членове на екипа ще разполагат, за да проведат одита на предприятието;
- репутацията на външния одитор, включително информирани за резултатите от последните инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на одитора;
- подходът на външния одитор към разрешаването на несъгласия в екипа по ангажимента и между него и предприятието;
- подходът на външния одитор за приемственост във връзка с изискването за ротация на отговорните одитори;
- как външният одитор се координира с партньорите си в други юрисдикции за одит.

в) опит в сферата на дейност на предприятието

- опит на външния одитор, вкл. и опит на членовете на екипа, в предоставянето на одиторски услуги на предприятия от същия отрасъл, както и на предприятия със сходен размер;
- биографии на отговорния съдружник и отговорния одитор по ангажимента.

г) връзка и опит с регулаторите

- опит на външния одитор, както и на ключовите членове на екипа, в предоставянето на одиторски услуги на предприятия от обществен интерес през последните три или повече години;

- информация за всяко разследване от страна на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори, в което външният одитор е бил обект на разследване;
- наличието на съдебни дела, страна по които е външният одитор.

д) очакван подход към конкретния финансов одит

- как външният одитор ще подходи към одиторския ангажимент, включително относно предоставянето на услуги на предприятия в групата;
- предложението за възнаграждението за одита; условията, свързани с евентуална промяна през следващите години; уверение, че предложеното възнаграждение е достатъчно, за да осигури качествено изпълнение на работата ако одиторът бъде назначен;
- информираност относно честотата и начина (напр. срещи и/или доклади) на съобщаване на одитния комитет на въпроси, възникващи от одита.

38.3. Размерът на възнаграждението не бива да бъде единственият фактор, според който одитният комитет препоръчва на общото събрание на акционерите или съдружниците на предприятието да назначи нови или да преназначи действащи одитори.

38.3.1. При изготвяне на предложението си, например при преназначаване, одитният комитет взема предвид и резултатите от неговата годишна оценка на работата на външния одитор.

39. Оценяване на външните одитори

39.1. Одитният комитет трябва да оценява ежегодно и да докладва на другите лица, натоварени с общо управление, както и на общото събрание на акционерите или съдружниците, своята оценка относно квалификацията, експертните познания и ресурси, както и независимостта на външните одитори и ефективността на одитния процес, с препоръка дали външният одитор да бъде преназначен или освободен.

39.2. Оценката трябва да обхване всички аспекти на одиторските услуги, предоставени от одитора, както и получаване на доклад за неговите вътрешни процедури за контрол на качеството.

39.3. Одитният комитет трябва да вземе предвид и годишния доклад за прозрачност на одитора.

40. Надзор на одитния комитет върху одитния комитет на дъщерно предприятие

40.0.1. Всяко предприятие, което е от обществен интерес, трябва да има одитен комитет, който изпълнява своите отговорности в съответствие с изискванията на закона и съгласно неговия статут. Добра практика е одитният комитет на предприятието майка да осъществява мониторинг, за да има доверие в ефективността на работата на одитния комитет на дъщерното предприятие.

40.0.2. Предприятието майка може да изпълнява надзорната си функция чрез различни механизми, включително чрез:

- проверка на протоколите от заседанията на одитните комитети на дъщерните предприятия.
- срещи на председателя на одитния комитет на предприятието майка с председателя на одитния комитет на дъщерното предприятие и/или присъствие на заседанията му, в случаите, когато има области от общ интерес;

- участие на членове на ръководствата на дъщерните предприятия в заседанията на одитния комитет на предприятието майка, за да представят/обсъдят съществени въпроси;
- организиране на срещи с ръководителя на вътрешния одит с цел информиране относно средата за контрол в груповата структура;
- ръководството на предприятието майка може също да се свърже с ръководството на дъщерното предприятие, за да разбере всички ключови въпроси, които биха могли да оказат съществено влияние върху финансовите отчети на групата; одитният комитет на предприятието майка след това би могъл да получава доклади от ръководството по ключови въпроси, свързани с дъщерно предприятие.
- одитният комитет на предприятието майка може също така да поиска от одитора на предприятието майка да представи ключови въпроси, отбелязани от одиторите на дъщерното предприятие.

Раздел 7

ДРУГИ КОМУНИКАЦИИ И ГОДИШНИ ДОКЛАДИ

41. Комуникации с другите лица, натоварени с общо управление, и с ръководството

41.1. Одитният комитет трябва да наблюдава и да докладва на другите лица, натоварени с общо управление, съществените въпроси, които възникват относно финансовото отчитане и взетите решения във връзка с подготовката на финансовите отчети (за целта трябва да вземат предвид и въпросите, които са обсъждани с одитора), междинните доклади и друга съществена информация.

41.2. Отговорност на ръководството, а не на одитния комитет, е да изготви изчерпателни и точни финансови отчети и съответните оповестявания съгласно счетоводните стандарти и другите изисквания.

41.3. Ръководството трябва да информира одитния комитет относно методите, използвани за отчитане на значителни или необичайни транзакции, там където осчетоводяването е възможно да бъде извършено по няколко начина.

41.4. Одитният комитет трябва да има предвид и значимите счетоводни политики и настъпилите промени в тях.

41.5. Като има предвид мнението на външния одитор относно финансовите отчети, одитният комитет трябва да прецени дали предприятието прилага подходящи счетоводни политики, както и дали направените оценки и решения са подходящи.

41.6. Одитният комитет трябва да прегледа оповестяванията във финансовите отчети за яснота, изчерпателност и правилната им подредба.

41.7. Когато след приключване на прегледа одитният комитет не е удовлетворен от някой аспект на предложения финансов отчет, то той докладва становището си на другите лица, натоварени с общо управление.

41.8. Одитният комитет трябва да извършва преглед и на свързаната информация, представена с финансовите отчети, включително доклада за дейността и другите изявления на ръководството във връзка с одита и управлението на риска.

41.9. Одитният комитет трябва да докладва на другите лица, натоварени с общо управление, за това как е изпълнявал възложените му отговорности, включително относно:

- важните въпроси, които е разгледал във връзка с финансовите отчети и какво е предприел по тях;
- оценката на ефективността на работата на външния одитор, както и неговата препоръка относно назначаването или преназначаването му;
- всички други въпроси, по които е поискано неговото становище, като при това трябва да идентифицира всички въпроси, по които трябва да се предприеме действие или са нужни подобрения, както и да направи препоръки относно действията, които да се предприемат.

41.10. Когато има несъгласие между одитния комитет и другите лица, натоварени с общо управление, трябва да се осигури достатъчно време за обсъждане на проблема с оглед преодоляването му. Когато това не може да бъде постигнато, одитният комитет трябва да има правото да докладва за това на акционерите или съдружниците като част от годишния си доклад до тях.

41.10.1. Одитният комитет разглежда по-скоро важните въпроси, които сам е повдигнал, а не да чака и да разчита единствено на работата на външния одитор или на функцията по вътрешен одит.

41.10.2. Одитният комитет обсъжда с другите лица, натоварени с общо управление, каква информация и какви гаранции е необходимо да изисква, за да изпълнява правилно своите функции и да предоставя гаранции или препоръки, а когато установи пропуски – дава предложения как да се подходи към тях.

41.10.3. Одитният комитет е необходимо да бъде убеден, че използваните източници на сигурност и информация са достатъчни и обективни.

42. Годишен доклад за дейността на одитния комитет, представян на акционерите или съдружниците

42.1. Годишният доклад за дейността на одитния комитет, представян на акционерите или съдружниците, е необходимо да съдържа следната информация:

- обобщение на ролята и дейността на одитния комитет;
- как са били изпълнени изискванията за състава на одитния комитет, както и имената и квалификацията на всички членове на комитета за отчетния период, освен ако тази информация е предоставена вече на акционерите или съдружниците с друг документ;
- брой на заседанията на одитния комитет;
- как е била извършена самооценка на работата на одитния комитет и какви са резултатите от нея;
- обяснение на начина, по който комитетът е направил оценка на ефективността на процеса по външен одит, както и на подхода за назначаване или преназначаване на външния одитор; продължителността на мандата на сегашния одитор; името на настоящият отговорен одитор и колко време изпълнява тази функция; кога е проведен последния подбор за назначаване на външен одитор;
- политиката на комитета за одобрение на неаудитни услуги, предоставяни от одитора по задължителен финансов одит; как се гарантира обективността и независимостта на одитора по задължителен финансов одит; възнагражденията за задължителен одит на предприятието относно индивидуалния и консолидирания финансов отчет, както и за свързани с одита услуги и други неаудитни услуги, включително съотношението между възнагражденията за извършената одитна и неаудитна дейност; за всяка значима услуга, предоставяна от одитора по задължителен финансов одит, каква е била тя по своята същност и защо одитният комитет е заключил, че нейното предоставяне е в интерес на предприятието;

- обяснение на начина, по който комитетът е направил оценка на ефективността на вътрешния одит и е получил увереност, че качеството, опита и експертизата на екипа отговорят на нуждите за дейността на предприятието; както и
- съществените въпроси, които комитетът е обсъдил, включително:
 - въпроси по отношение на финансовите отчети и как те са били разрешени, с оглед на предоставената информация от страна на одитора;
 - естеството и степента на взаимодействие (ако има такова) с Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори.

42.2. Комитетът трябва прецени кои въпроси във връзка с финансовите отчети са съществени.

42.2.1. Одитният комитет се стреми да опише съществените въпроси кратко, но разбираемо, когато докладва специфичните за предприятието обстоятелства.

42.2.2. Когато докладва съществените въпроси от одитния комитет не се очаква да разкрива информация, която по негово мнение ще бъде в ущърб на интересите на предприятието (например, когато информацията е свързана с предстоящо развитие или въпроси в процес на преговори).

42.2.3. В годишния доклад на одитния комитет не е необходимо да се повтаря информация, оповестена на друго място в годишния доклад за дейността на предприятието, но биха могли да бъдат включени препратки към тази информация.

42.3. Председателят на одитния комитет трябва да присъства на годишното общо събрание, за да отговори на въпроси по съдържането на доклада, както и такива, попадащи в обхвата на отговорностите на комитета.

43. Годишен доклад за дейността на одитния комитет, представян на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори

43.1. Годишният доклад за дейността на одитния комитет се изготвя в съответствие с приета от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори наредба.

Настоящите указания са изготвени на основание чл. 71, ал. 3, т. 5 и чл. 108, ал. 1, т. 9 от Закона за независимия финансов одит и са приети с Решение № 2.